

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kiuru, Hilla; Valokivi, Heli

Title: Aktiivinen ikääntyminen ja neljäs ikä

Year: 2021

Version: Published version

Copyright: © 2021 Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Kiuru, H., & Valokivi, H. (2021). Aktiivinen ikääntyminen ja neljäs ikä. Tutkiva sosiaalityö, 2021, 101-111. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/f5657b4c-da87-11ec-a4ae-00155d64030a>

Hilla Kiuru

väitöskirjatutkija

Jyväskylän yliopisto

hilla.v.kiuru@jyu.fi

Heli Valokivi

professori

Jyväskylän yliopisto

heli.valokivi@jyu.fi

Aktiivinen ikääntyminen ja neljäs ikä

Aktiivinen ikääntyminen on esiintynyt ikääntymispoliittisessa keskustelussa jo 1990-luvun lopusta asti (Lassen 2014, 13). Se voidaan nähdä nykyisenä ikääntymisen mallina eli tavoiteltuna ikääntymisenä, johon kuuluvat itsenäisyys, työuran pidentäminen ja yhteiskunnallinen tuottavuus (Timonen 2016, 61–76). Tämä teksti perustuu tutkimukseemme liittyen aktiiviseen ikääntymiseen neljännessä iässä.

Tarkastelemme ensin aktiivisen ikääntymisen diskurssia, sitten kolmannen ja neljännen iän teoretisointeja. Tämän jälkeen pohdimme, miten aktiivinen ikääntyminen, joka on yhdistetty yleensä kolmanteen ikään (Petrová Kafková 2016; ks. myös Foster & Walker 2015), voidaan ymmärtää neljännessä iässä. Mitä aktiivinen ikääntyminen merkitsee suhteessa neljanteen ikään?

Aktiivinen ikääntyminen

Aktiivinen ikääntyminen on vallitseva väestön ikääntymiseen liittyvä yhteiskuntapoliittinen keskustelu mahdollisimman pitkään kotona asumisen (*Ageing in Place*) politiikan rinnalla

Tutkiva sosiaalityö 2021

(ks. Andersson 2012). Väestö ikääntyy ja sen pelätään romahduttavan eläke- ja palvelujärjestelmät, minkä vuoksi ikääntyneiltä odotetaan omaa aktiivisuutta (van Dyk 2014). Aktiivinen ikääntyminen voidaan liittää toimeliaisuutta korostavaan aktiivisuusteoriaan (Havighurst 1961), joka syrjäytti yhteiskunnasta erkaantumista tarkastelevan irtaantumisteorian, jossa pidettiin luonnollisena ikääntyneen erkanemista yhteiskunnasta (Cumming & Henry 1961; Karisto 2021, 57; ks. myös Katz 2000).

Maailman terveysjärjestö (WHO), Euroopan unioni (EU) ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) ovat korostaneet aktiivisen ikääntymisen politiikkaa ratkaisuna ikääntymisen mukanaan tuomiin haasteisiin (Lassen 2014, 13, ks. myös Moulaert & Biggs 2013). WHO:n määritelmän mukaan aktiivisen ikääntymisen tavoitteena on optimoida mahdollisuudet turvallisuuteen, terveyteen ja osallisuuteen – ja näin parantaa elämänlaatua ihmisten ikääntyessä (WHO 2002, 12). Aktiivisuuteen kuuluu muun muassa työ, vapaaehtoistyö, lastenlasten hoitoon osallistuminen ja terveelliset elintavat (WHO 2002). Viime vuosina WHO on siirtynyt puhumaan aikaisempaa enemmän terveestä ikääntymisestä (WHO 2015), mikä merkitsee, että tämä WHO:n terveyttä ja yhteiskunnallista tuottavuutta painottava linja on erkanemassa EU:n ja OECD:n työtä ja taloutta painottavasta linjasta (López-López & Sánchez 2019).

Aktiiviselle ikääntymiselle ei ole olemassa yhtä universaalia määritelmää (Hasmanová Marhánková 2017; ks. myös Boudiny & Mortelmans 2011), ja se tulisikin ymmärtää moniulotteisesti (López-López & Sánchez 2019; ks. myös Lassen 2014). Aktiivisen ikääntymisen mittaamiselle on luotu kansainvälinen mittaristo, *Active Ageing Index* (AAI), joka on Euroopan komission ja Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomission (UNECE) hallinnoima projekti (2012–2019) (Zaidi 2015; AAI, AAI in brief). Aktiivisen ikääntymisen indeksin tarkoituksena on tuottaa tietoa politiikan, yhteistyön ja kehittämisen tueksi. Sen avulla voidaan tuottaa tietoa, jota voidaan

verrata kansallisesti, kansainvälisesti ja mittaamisen lisäksi myös edistää ikääntyneiden aktiivisuutta ja sen potentiaalia. (AAI, AAI in brief; Zaidi 2015.) Mittaria on kritisoitu esimerkiksi löyhästä teoretisoinnista ja sen yksilökeskeisyydestä. Edelleen mittarilla voidaan mitata ikääntyneiden työllisyyttä, muttei sitä, haluavatko ikääntyneet olla työssä vai onko tämä pakollista heidän toimeentulonsa turvaamiseksi. (São José ym. 2017.)

Aktiivisen ikääntymisen voidaan ajatella lisäävän ikääntyneiden hyvinvointia (Rantanen ym. 2019) ja vahvistavan ikääntyneiden osallisuutta (Foster & Walker 2015; ks. myös WHO 2002). Toisaalta kritiikkiä on esitetty aktiivisen ikääntymisen mahdollisesta ulossulkevuudesta esimerkiksi haurauden, terveydellisten rajoitteiden (Boudiny & Mortelmans 2011; Foster & Walker 2015), sukupuolen ja luokan (Timonen 2016) sekä etnisen taustan (Ranzijn 2010) suhteen. Aktiivisuuden ideaali ja vaade voi tuntua hankalalta ikääntyneelle, jonka terveys estää toimeliaisuuden (Boudiny & Mortelmans 2011; Foster & Walker 2015).

Aktiivisuus voi olla helpompaa varakkaalle, jolla on paremmat mahdollisuudet liikuntaan ja varallisuutta hankkia apua itsenäisen elämän tueksi, mutta toisaalta myös jättäytyä aktiivisuusvaateen ulkopuolelle jäämällä varhain eläkkeelle säästöjensä turvin (Timonen 2016, 2–3, 93–94). Myös aktiivisuuden määrittelyä on pidetty kapeana. Kim Boudiny ja Dimitri Mortelmans (2011) listaavat kapean, produktiivisen määritelmän rajautuneen työn, vapaaehtoistyön ja hoivan kaltaisiin aktiviteetteihin, jotka ovat hyödyllisiä yhteiskunnan näkökulmasta. Tämä kapea käsitys, joka on yhdistetty Euroopan unionin käsitykseen aktiivisesta ikääntymisestä, rajoittuu monesti kolmanteen ikään (Boudiny & Mortelmans 2011; Petrová Kafková 2016; ks. myös Foster & Walker 2015), jolloin neljäs ikä jää ulkopuolelle vanhenemiseen liittyvine haurastumisineen ja pelkoineen (Gilleard & Higgs 2010; 2015).

Aktiivisen ikääntymisen laajemmalle ymmärrykselle olisi tarvetta; aktiivinen ikääntyminen tulisi ymmärtää osana

Tutkiva sosiaalityö 2021

elämäntilanteiden moninaisuus tulisi ottaa huomioon (Boudiny & Mortelmans 2011). Seuraavassa luvussa tarkastelemme kolmannen ja neljännen iän teoretisointia.

Kolmas ja neljäs ikä

Peter Laslettin määrittelyn mukaan ihmisen elämä jakautuu neljään osaan: ensimmäiseen ikään kuuluu riippuvaisuuden, kypsymättömyyden ja koulutuksen kaltaisia asioita. Toisessa iässä kypsyttään, otetaan vastuuta ja ansaitaan rahaa. Kolmas ikä on henkilökohtaisen täyttymyksen aikaa ja neljäs ikä taas raihnaisuuden, riippuvaisuuden ja kuoleman aikaa. (Laslett 1996, 4.) Kolmannen ja neljännen iän välillä on näin ollen suuri ero edellisen kuvatessa elämän yhä aktiivisia ja kultaisia vuosia ja jälkimmäisen merkityksessä haurastumista, elämän loppumista ja siihen valmistautumista (ks. Laslett 1996).

Siirtyminen neljänteen ikään ei ole pelkästään riippuvainen kronologisesta iästä, vaan siihen vaikuttavat myös lisääntyvä avun tarve sekä heikentynyt terveydentila ja toimintakyky Näihin taas voivat vaikuttaa yksilölliset elämäntilanteet, kuten varallisuus ja sukupuoli (Petrová Kafková 2016).

Kolmas ja neljäs ikä on siis nähty dikotomisesti. Kolmanteen ikään on yhdistetty aktiivisuus, toimijuus ja kuluttaminen, neljänteen ikään on taas liitetty hoivan tarve sekä toimijuuden väheneminen ja heikkeneminen (São José 2020). Kolmannessa iässä odotetaan työuran pidentämistä ja solidaarisuutta neljättä ikää eläviä läheisiä (Greenberg & Muehlebach 2007, 199) sekä lapsia ja lapsenlapsia kohtaan (ks. WHO 2002, 32). Neljäs ikä taas on määritetty ajanjaksona kolmannen iän ja kuoleman välillä (Laslett 1996; Lloyd et al. 2014). Gilleard ja Higgs (2010) ovatkin nimittäneet neljättä ikää sosiaalisesti tai kulttuuriseksi mustaksi aukoksi ja Pirhonen ym. (2021) sosiaalisesti kuolemaksi mielikuvana ikääntymisen viimeisestä vaiheesta. Myös autonomiaa tai sen puutetta

on pidetty erottavana tekijänä kolmannen ja neljännen iän välillä (Pirhonen ym. 2016).

Perustuen aikaisempaan tutkimukseen jaottelua eri ikävaiheisiin voidaan ajatella sosiaalisesti konstruoituina ja ikääntyminen pitäisi nähdä eri vaiheisiin jaottelun sijaan jatkumona. Ikävaiheet eivät ole selvärajaisia, vaan niihin liitetyt ominaisuudet limittyvät toisiinsa. Tätä jatkumoa hahmottaaksemme siirymme tarkastelemaan seuraavaksi neljännen iän aktiivisuutta muun muassa Marja-Liisa Honkasalon pienen toimijuuden käsitteen avulla (Honkasalo 2013).

Neljännen iän aktiivisuus

Marja-Liisa Honkasalo (2013) käsittelee tutkimuksessaan kolmea inhimillisen toiminnan muotoa: jäämistä, odottamista ja sieppämistä pienen toimijuuden näkökulmasta. Hänen mukaansa pieni toimijuus ei välttämättä ole näkyvää yhteiskunnallisesta perspektiivistä. Toimintaan liitetään perinteisesti aktiivisuus, kun taas pienen toiminnan aikana ei välttämättä tapahdu mitään ja siihen voi myös kuulua passiivisuutta.

Toiminta voi kuitenkin olla merkityksellistä toimijalle itselleen. Pienen toimijuuden pohtimiseen liittyy myös yhteisö ja toimiminen toisten ihmisten joukossa, jolloin se voi olla yhtäaikaaisesti toiminnan kohteena olemista ja toimintaa. (Honkasalo 2013.) Voidaankin pohtia, mitä pieni toimijuus voi antaa neljäsikälisten aktiivisuuden tarkastelulle, ja onko tämä neljännen iän pieni toimijuus näkyvää aktiivisen ikääntymisen politiikka-keskustelulle.

Pieni toimijuus näkyi Päivi AhoSolan ja Kirsi Lumme-Sandtin (2016) tutkimuksessa liittyen ilman omaisia elävien ikääntyneiden toimijuuteen suhteessa vanhuspoliittisiin kategorioihin. He tunnistivat haastateltaviensa aktiivisuudesta enemmän Honkasalon (2013) pientä toimijuutta aktiivisen toimijuuden sijaan. Vanhuspolitiikan peräänkuuluttama aktiivisuuden

Tutkiva sosiaalityö 2021

kategoria näyttäytyi tutkimukseen osallistujien puheessa arkisena elämänä ja askareina, päivärytminä ja toimintakyvyn ylläpitämisenä tekemällä itse asioita. Toisaalta ikääntyneet toimivat myös vastoin vanhuspolitiikan suosituksia, kuten välttämällä liikuntaa. Joistakin toiminnoista oli jouduttu luopumaan tai jatkamaan niiden tekemistä kevyemmin. Aktiivisuutta toteutettiin omien voimavarojen mukaan. (Ahosola & Lumme-Sandt 2016.)

Ylipäätään ikääntyneiden käsitys aktiivisuudesta voi erota politiikkasuositusten ja tutkijoiden käsityksistä. Jälkimmäiset voivat määrittää aktiivisuuden hyvin kunnianhimoisesti samalla kun ikääntyneet itse voivat enimmäkseen haluta pysyä mukana elämässä ja olla kiinnostuneita maailmasta. (Boudiny & Mortelmans 2011; ks. myös Jacobsen 2017.)

Yhden näkökulman aktiivisen ikääntymisen määrittelyyn tuo Taina Rantasen ja kumppaneiden kehittämä eri elämänalueiden aktiivisuuden mittari (*University of Jyväskylä Active Ageing Scale*) (Rantanen ym. 2018). Kirjoittajien mukaan aktiivisuus tarkoittaa pyrkimistä omaan hyvinvointiin aktiviteeteilla, jotka ovat henkilön tavoitteiden ja toimintakyvyn mukaisia sekä mahdollisuuksien puitteissa. Aktiviteetit viittaavat siihen, mitä henkilö tekee. Tavoitteet viittaavat siihen, mitä henkilö haluaa tehdä, toimintakyky taas siihen, mitä henkilö pystyy tekemään ja autonomia mahdollisuuksiin tehdä henkilön haluamia aktiviteetteja. (Rantanen ym. 2018.) Mitä tulee autonomiaan, neljännessä iässä siihen liittyy pohdintaa, koska se ei ole enää kaikilta osin itsensänselvyys (Pirhonen ym. 2016). Ikävaiheeseen voikin kuulua sekä haurauden että resilienssin piirteitä. Vaikka toimintakyky heikkenee, voi silti pärjätä ja pystyä. (Outila & Lantela 2019.)

Aktiivisuus neljännessä iässä voidaan näistä näkökulmista liittää oman toimintakyvyn, elämänrytmin (Ahosola ja Lumme-Sandt 2016; ks. myös Virkola 2014, 163–179) ja autonomian (Pirhonen ym. 2016) ylläpitämiseen sekä kotona asumiseen (Andersson 2012), ei niinkään yhteiskunnallisesti tuottavaan toimintaan. Aktiivisuus

neljännessä iässä merkitsee enemminkin oman hyvinvoinnin ja toimintakyvyn säilyttämistä ja pientä toimijuutta.

Jatkumo

Yhteenvetona voimme todeta, että on tärkeää välttää kolmannen ja neljännen iän tarkastelemista dikotomisesti ja ajatella ikävaiheesta toiseen siirtymistä enemmänkin jatkumona. Ihminen ei vaivu yhtäkkiä passiivisuuteen, vaikkei enää olekaan aktiivinen tuottavalla tavalla (ks. Hamblin 2013, 8–9). Toiminta ja toimijuus voivat muuttua. Jokainen meistä vanhenee, mutta tämä ei automaattisesti tarkoita, että olisimme neljännessä iässä täysin toimintakyvyttömiä tai passiivisia, vaan kyse on enemmänkin yksilöllisestä vaihtelusta. Tähän ajatukseen voidaan rinnastaa keskustelu haavoittuvuudesta joko tiettyjä ryhmiä koskevana tai universaalina ilmiönä (Herring 2016, 7; Virokannas ym. 2020). Martha Fineman ajattelee, että vaikka haavoittuvuuden ilmenemisellä on yksilöllisiä eroja, johtuen esimerkiksi varallisuuseroista, niin haavoittuvuus on potentiaalisesti mahdollista kaikille. Esimerkiksi kaikki voivat sairastua. (Fineman 2008; 2010.)

Neljänteen ikään voidaan liittää avun ja palvelujen lisääntyvä tarve (São José 2020). Tämä elämänvaihe voi sisältää asioita, joita yhä edelleen tehdään itse, mutta myös uudenlaisia, kevyempiä tapoja tehdä asioita, luopumista (Ahosola & Lumme-Sandt 2016), sekä avun ja palvelujen vastaanottamista (São José 2020). Tämä sopii Honkasalon ajatuksiin pienestä toimijuudesta (Honkasalo 2013). Baltes ja Baltes taas kirjoittivat SOC-mallista, eli selektiivisestä optimoinnista ja kompensoimisesta. Tämän mallin mukaan ikääntyneen on voimien vähentyessä mahdollista valita (*selection*) ne aktiviteetit, joihin haluaa keskittyä (*optimization*), ja myös kompensoida (*compensation*) joitakin aktiviteetteja. (Baltes & Baltes 1990; Freund & Baltes 1998.) Tästä näkökulmasta voitaisiin puhua aktiivisuuden jatkumon lisäksi tuetusta aktiivisuudesta,

Tutkiva sosiaalityö 2021

jolloin asioita tehdään osittain itsenäisesti, mahdollisesti kompensoiden ja osittain esimerkiksi palvelujen avulla.

Voidaan myös pohtia, mikä ylipäättään on aktiivisuutta. Boudiny ja Mortelmans kävivät tutkimuksessaan läpi kirjallisuutta, jossa pohdittiin esimerkiksi TV:n katsomisen ja lukemisen aktiivisuutta ja passiivisuutta, ja sitä, mitkä harrastukset kuuluvat aktiivisuuden piiriin (Boudiny & Mortelmans 2011; television merkitykseen liittyen ks. myös Virkola 2014, 241–248). Esimerkiksi aktiivisen ikääntymisen indeksistä harrastukset on jätetty pois (AAI). Onkin mielenkiintoista kysyä, millä perusteella jokin toiminta katsotaan aktiiviseksi ikääntymiseksi, ja onko elämä ylipäättään jaettavissa passiivisiin ja aktiivisiin toimintoihin (ks. Boudiny & Mortelmans 2011).

Voidaan pohtia, onko aktiivisen ikääntymisen vaateessa ylipäättään enemmänkin kyse yhteiskunnan tavoitteiden toteuttamisesta, esimerkiksi työllisyyden, talouden ja hoivakulujen näkökulmasta (ks. Boudiny & Mortelmans 2011), mutta myös kotona asumisen (Andersson 2012) politiikan toteuttamisesta. Vaikka näin olisikin, se ei sulje pois sitä, että kaikilla tulisi olla oikeus onnelliseen (ks. Boudiny & Mortelmans 2011), mahdollisimman autonomiseen (ks. Pirhonen ym. 2016) ja omaehtoisesti aktiiviseen ikääntymiseen.

Lähteet

AAI (Active Ageing Index Home). AAI project, joint project by the United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) and the European Commission. <https://statswiki.unece.org/display/AAI/Active+Ageing+Index+Home> (luettu 31.3.2021)

AAI, AAI in brief. AAI project, joint project by the United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) and the European Commission. <https://statswiki.unece.org/display/AAI/I.+AAI+in+brief> (luettu 29.3.2021)

Ahosola, Päivi & Lumme-Sandt, Kirsi (2016) ”Sen haluan ilmoittaa, että minä olen vielä pystyssä” Ilman omaisia elävien vanhojen ihmisten toimijuus ja vanhuspolitiikan kategorisoima vanhuus. *Gerontologia* 30 (4), 182–197.

Talenta-lehti | Sosiaalityön tutkimuksen seura

- Andersson, Sirpa (2012) Ageing in place: Ikäihmisten asumisen ongelmat ja sosiaaliset suhteet. *Gerontologia* 26 (1), 2–13.
- Baltes, Paul, B. & Baltes, Margaret, M. (1990) Psychological perspectives on successful aging: The model of selective optimization with compensation. In Baltes, Paul, B. & Baltes, Margaret, M. (toim.) *Successful aging: Perspectives from the behavioral sciences*. New York: Cambridge University Press, 1–34.
- Boudiny, Kim & Mortelmans, Dimitri (2011) A critical perspective: Towards a broader understanding of ‘active ageing’. *E-Journal of Applied Psychology* 7 (1), 8–14.
- Cumming, Elaine & Henry, William, E. (1961) *Growing old. The process of disengagement*. New York. Basic Books.
- van Dyk, Silke (2014) The appraisal of difference: Critical gerontology and the active-ageing-paradigm. *Journal of Aging Studies* 31, 93–103.
- Fineman, Martha Albertson (2008) The vulnerable subject: Anchoring equality in the human condition. *Yale journal of law and feminism* 20 (1), 1–23.
- Fineman, Martha Albertson (2010) The vulnerable subject and the responsive state. *Emory law journal* 60 (2), 251–275.
- Foster, Liam & Walker, Alan (2015) Active and successful aging: A European policy perspective. *The Gerontologist* 55 (1), 83–90.
- Freund, Alexandra M. & Baltes, Paul B. (1998) Selection, optimization, and compensation as strategies of life management: Correlations with subjective indicators of successful aging. *Psychology and aging* 13 (4), 531–543.
- Gilleard, Chris & Higgs, Paul (2010) Aging without agency: Theorizing the fourth age. *Aging & Mental Health* 14 (2), 121–128.
- Gilleard, Chris & Higgs, Paul (2015) Social death and the moral identity of the fourth age. *Contemporary Social Science* 10 (3), 262–271.
- Greenberg, Jessica & Muehlebach, Andrea (2007) The old world and its new economy: Notes on the “third age” in Western Europe today. In Cole, Jennifer and Durham, Deborah (toim.) *Generations and globalization: Youth, age, and family in the new world economy*. Bloomington, IN, USA: Indiana University Press, 190–213.
- Hamblin, Kate A. (2013) *Active Ageing in the European Union. Policy Convergence and Divergence*. London: Palgrave Macmillan UK.
- Hasmanová Marhánková, Jaroslava (2017) Seductive solutions, inspiration, easy-to-remember phrases, and ambiguity: Why is the idea of active ageing so successful? In Tomczyk, Łukasz & Klimczuk, Andrzej (toim.): *Selected Contemporary Challenges of Ageing Policy*. Kraków: Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, 7–25.
- Havighurst, Robert J. (1961) Successful ageing. *The Gerontologist* 1, 8–13.
- Herring, Jonathan (2016) *Vulnerable adults and the law*. Bristol: Multilingual Matters.

Tutkiva sosiaalityö 2021

- Honkasalo, Marja-Liisa (2013) Katveessa: Pieni toimijuus kriittisenä avauksena toiminnan teoriaan. *Tiede & edistys: Tutkijaliiton aikakauslehti* 38 (1), 42–61.
- Jacobsen, Frode F. (2017) Active Ageing. *International Practice Development Journal* 7 (Suppl), 1–13.
- Karisto, Antti (2020) Vanhenemisen kieli: Sosiaaligerontologian näkökulma. Teoksessa Hippi, Kaarina, Mäntynen, Anne & Lindholm, Camilla (toim.): *Vanhuus ja kielenkäyttö*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 49–75.
- Katz, Stephen (2000) Busy bodies: Activity, aging, and the management of everyday life. *Journal of aging studies* 14 (2), 135–152.
- Laslett, Peter (1996/1989) *A fresh map of life: The emergence of the third age*. London: Weidenfeld and Nicolson.
- Lassen, Aske Juul (2014) *Active ageing and the unmaking of old age: The knowledge productions, everyday practices and policies of the good late life*. Københavns Universitet, Det Humanistiske Fakultet.
- Lloyd, Liz & Calnan, Michael & Cameron, Ailsa, Seymour, Jane & Smith, Randall (2014) Identity in the fourth age: Perseverance, adaptation and maintaining dignity. *Ageing & Society* 34 (1), 1–19.
- López-López, Raúl & Sánchez, Mariano (2019) The institutional active aging paradigm in Europe (2002–2015). *The Gerontologist* 60 (3), 406–415.
- Moulaert, Thibault & Biggs, Simon (2013) International and European policy on work and retirement: Reinventing critical perspectives on active ageing and mature subjectivity. *Human Relations* 66 (1), 23–43.
- Outila, Marjo, & Lantela, Pilvikki (2019) Samanaikaisesti hauras ja resilientti – kategoria-analyysi ikääntyneiden itseä koskevasta puheesta. *Gerontologia* 33 (1), 19–36.
- Petrová Kafková, Marcela (2016) The “real” old age and the transition between the third and fourth Age. *Sociológia–Slovak Sociological Review* 48 (6), 622–640.
- Pirhonen, Jari & Seppänen, Marjaana & Pietilä, Ilkka & Tuominen, Katariina (2021) Vanhuus ja sosiaalinen kuolema. Sosiaalisen kuoleman käsite vanhojen ihmisten haastattelupuheessa. *Yhteiskuntapolitiikka* 86 (1), 5–15.
- Pirhonen, Jari & Ojala, Hanna & Lumme-Sandt, Kirsi & Pietilä, Ilkka (2016) ‘Old but not that old’: Finnish community-dwelling people aged 90+ negotiating their autonomy. *Ageing & Society* 36 (8), 1625–1644.
- Rantanen, Taina & Portegijs, Erja & Kokko, Katja & Rantakokko, Merja & Törmäkangas, Timo & Saajanaho, Milla (2018) Developing an assessment method of active aging: University of Jyväskylä Active Aging Scale. *Journal of Aging and Health* 31 (6), 1002–1024.

Talentia-lehti | Sosiaalityön tutkimuksen seura

- Rantanen, Taina & Pynnönen, Katja & Saajanaho, Milla & Siltanen, Sini & Karavirta, Laura & Kokko, Katja & Karvonen, Anu & Kauppinen, Markku & Rantalainen, Timo & Rantakokko, Merja & Portegijs, Erja & Hassandra, Mary (2019) Individualized counselling for active aging: Protocol of a single-blinded, randomized controlled trial among older people (the AGNES intervention study). *BMC Geriatrics* 19 (1), 1–14.
- Ranzijn, Rob (2010) Active ageing — Another way to oppress marginalized and disadvantaged elders?: Aboriginal elders as a case study. *Journal of Health Psychology* 15 (5), 716–723.
- São José, José Manuel Sousa De, Timonen, Virpi & Amado, Carla Alexandra Filipe & Santos, Sérgio Pereira (2017) A critique of the Active Ageing Index. *Journal of Aging Studies* 40, 49–56.
- São José, José Manuel Sousa De (2020) Care and the shadow of the fourth age: How does home care get caught up in it and how does it stay away from it? *Ageing & Society* 40 (3), 643–662.
- Timonen, Virpi (2016) Beyond successful and active ageing. A theory of model ageing. Bristol, UK: Policy Press.
- Virkola, Elisa (2014) Toimijuutta, refleksiivisyyttä ja neuvotteluja – muistisairaus yksinasuvan naisen arjessa. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Virokannas, Elina & Liuski, Suvi & Kuronen, Marjo (2020) The contested concept of vulnerability – a literature review. *European Journal of Social Work* 23 (2), 327–339.
- World Health Organization (2002) Active Ageing: A Policy Framework. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/67215/WHO_NMH_NPH_02.8.pdf?sequence=1 (luettu 1.3.2021)
- World Health Organization (2015) World report on aging and health. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/186463/9789240694811_eng.pdf?sequence=1 (luettu 31.3.2021)
- Zaidi, Asghar (2015) Creating and using the evidence base: The case of the active ageing index. *Contemporary Social Science* 10 (2), 148–159.